

silo in smejo zahtevati v ta namen, če treba, tudi vojaško pomoč. Ako se zahtevam po dajatah za vojno ne ugodí v pravem času ali pa ne v zadostni meri in pa, če bi bilo sicer sodelovanje političnih oblastev ali občin nemogoče, sme vojaštvo samo brez njih posredovanja zahtevati vojaške dajatve. Kdor se brani ali upira, ga more dotični poveljnik na svojo odgovornost k dajatvi prisiliti, blago pa vzeti, tudi če ni posestnika zvraven. Če je poveljniku mogoče, naj privzame pri teh opravilih zaupnike.

Glede odškodnine določa § 32.: Odškodnino za dajatve, izvršene po tem zakonu, in škodo je, kolikor le mogoče, plačevati v gotovini. Če bi to ne bilo mogoče takoj, mora oblast dajatev za vojne namene pismeno potrditi. S tem potrdilom more tisti, ki je izvršil vojno dajatev, dokazati svoje pravice do plačila, ako ni dobil že prej odškodnino.

Tako torej zakon, katerega določbe mora poznati vsak posameznik, kajti danes pač ni kmečkega posestva v deželi, katero bi ne bilo že več ali manj prizadeto po vojnih dajatah.

Glede potrdil omenjamo še, da mora potrdila za škodo dati poveljnik vojaškega krkela, in sicer se naj gleda, da so potrdila od njega podpisana ter s pristavljenim uradnim pečatom, iz katerega se da krkdelo jasno dognati, uveljavljena.

Na podlagi tega zakona torej se sedaj v deželi dobavljajo živina s krmili in živežem za vojaštvo. Zakon pravi, da se more vojaška oblast posluževati teh zakonitih določil, ako vojna sila ne more priti do teh potrebščin navadnim putem proste prodaje, kakor je običajna v mirnih časih.

Vsi smo pač brez izjeme tega mnenja, da danes mora dati branilec naše domovine vsakdo vse, kar je za našo oboroženo silo potrebno. Dali smo svoje moze in mladence na vojsko, da prelivajo svojo kri za cesarja in domovino. Nikomur ne pride na misel, da bi ta oborožena sila, ki je kri od naše krvi, ne dobila vsega, kar potrebuje. Seveda je pa upoštevati tudi to, da se naše narodno gospodarstvo preveč ne izžepa, kajti to bi pomenilo velik polom in nesrečo, katere posledice se v mnogih letih težkega dela ne bi dale popraviti. Zato zastavljamo v to poklicani naši ljudski zastopniki vso svojo moč, da bi — brez škode za potrebščine armade — dosegli tak način vojnih dobav, po katerem bi se naša dežela gospodarsko ne uničila. V to se tudi po zakonu upravičeni, ker zakon pravi, da se morajo vojne dajatve porazdeliti, kolikor le mogoče, sorazmerno močem posameznih občan, in da se ne sme posameznikom, ki so dolžni opravljati dajatve za vojno, onemogočiti z njimi gospodarski obstoj.

Na to zakonito določilo se lahko opirajo občinski predstojniki, ako uvidijo, da zahteve presegajo moč posameznikov.

Novi davki.

Ze več desetletij smo se pripravljali na reformo pristojbin od dedščin in daritev. Pred par dnevi se je temeljito reformirala cesarska naredba in zraven navrgla še novo ureditev sodnijskih in zavarovalnih pristojbin. Vlada upa, da ji novo zvišanje pristojbin prinese novih 23 milijonov kron.

Pri dedščinah so odslej pristojbine odmerjene progresivno, in sicer ne od celote, ampak po čisti vrednosti onega premoženja, katerega dobi oseba potom dedovanja ali z volilom. Nekoliko nižje, kakor v prejšnjih predlogih, je vlada določila tudi pristojbinski davek. Novi tarifi tudi začne pri bližnjih sorodnikih z 1%, pri oddaljenejših po 5% in 10% in od slone do stopnje rastoči dosežejo pri dedščinah nad 1 milijon kron svoj najvišji postavek 3%, 5% in 10%.

Boljšje bo sedaj za bližnje sorodnike v četrtim kolenu, otroke bratov in sester, pravnuke in pravnuke, kajti vlada jih je postavila v prvo skupino, kjer je najnižja pristojbina.

Znižala je tudi pristojbino za volila za nove ustanove naučnim in človekoljubnim namenom od sedanjih 10% do 2%. Omilila je tudi pristojbine za slučaj, da eno in isto premoženje vsled pogostih smrti naglo večkrat pride iz ene roke v drugo. Zelo važna je določitev za zapuščine vojakov. Pri onih, kateri padejo na bojišču ali umrejo vsled rane ali bolezni, povzročene na vojni, bodo otroci in stariši oproščeni dednih pristojbin in prenosnin, če zapuščina ne bo presegala 20.000 K; pri zapuščinah od 20.000 do 50 tisoč bodo plačali samo eno četrtino, pri zapuščinah do 100.000 samo eno polovico sicer običajne pristojbine.

Pristojbine pri daritvah so ostale precej neizpremenjene, samo zvišane so na 1,5, 8 in 15%.

Obsežno pa je vlada uredila sodne pristojbine in sicer za vsa razna postopanja. Tiste, ki morajo ali vsaj mislijo, da morajo iskati zadoščenja za svojo razlagano čast pred sodnijo, je vlada tudi obdarila s kolki. Dosedaj so bile vse vloge in razsodbe v kazenskih zadevah kolka proste. Končno je vlada čisto na novo uredila tudi pristojbine pri zavarovanju. Vlada misli sploh vse pristojbine reformirati. Te tri naredbe so začele v stoji v veljavo s 1. januarjem leta 1916.

Avstrijsko-italijansko bojišče.

Lahi obstreljujejo in napadajo še nadalje našo fronto na Primorskem, Koroškem in Tirolskem, toda ne več tako pogosto in s tako močjo kakor prve štiri

mesce. Tudi sami so izgubili že zaupanje, da bi mogli na katerem mestu prebiti našo fronto, zato pa počem srčnost njihovih napadov. Italijansko časopisje je dobilo nalogo, da pripravlja javnost na počasno napredovanje laških vojaških podvzevov proti nam.

Ali se bodo Italijani udeležili bojov ob Dardanelah ali pa bodo šle italijanske čete na pomoč Srbom, o obojem se iz uradnih virov prav nič ne izve. Zasebna poročila pa, ki pošljajo sedaj čete k Dardanelam sedaj v Srbijo, niso dovolj zanesljiva.

Na morju so se Italijani dosedaj slabo izkazali. Laški mornarici manjka očividno poguma in italijanska javnost je tembolj nevoljna, ker je prisiljena, da občuduje nenavadno podjetnost naše avstrijske mornarice. Kot prva žrtev te ljudske nevolje je mornariški minister Vidale, ki se je te dni odpovedal ministrski časti, kar je kralj vzel vesel na znanje. Novi minister bo baje dosedanjí šef mornariškega generalnega štaba admiral Thaon. Začasno pa prevzame mornariško ministrstvo ministrski predsednik Salandra.

Italijani obstreljevali goriško bolnišnico.

V soboto, dne 25. septembra so Italijani ljuto obstreljevali bolnišnico „Rudečega križa“ v Gorici, ki je bila od daleč označena po mednarodni zastavi. Pet težkih krogel je padlo na bolnišnico. Ena granata je udrla v operacijsko sobo. 53 krogel je padlo v neposredno bližino poslopja. Italijani so se s tem obstreljevanjem hudo pregrešili zoper mednarodna določila, ki pravijo, da se bolnišnice ne smejo obstreljevati. V goriški bolnišnici, ki se nahaja v knzeoškofjskem osrednjem semenišču so se nahajali ne samo avstrijski ampak tudi italijanski tekkoranjeni vojaki. V bližini ni bilo ne avstrijskih topov in ne vojaštva. Zastava na zvoniku cerkve pa se je videla daleč, a kljub temu so Italijani svoj topovski ogenj namerili naravnost na bolnišnico.

Na polentarskih veselicah.

Alojz Lappi, doma iz Murščka pri Radencih, piše svojim starišem:

Bil sem od začetka vojne z Rusi v Galiciji. Kjer sem veliko preživel. Mesca decembra me je doletela bolezen, da sem moral v bolnišnico, kjer so me skrbni zdravniki takoj ozdravili. Mesca januarja sem bil prideljen k maršbateriji ... topničarskega polka, katerega so sestavili samo za obrambo proti polentarijem. V par mesecih smo se dobro privadili bojevanju, kar nam je sedaj v veliko korist. Mesca aprila smo zasedli laško mejo, kjer smo natanko slišali, kako se je Italijan vadil streljati na svojih manevrih. Tako smo učkali lepega pomladanskega časa, krasnega maja, katerega se vsak človek veseli. Veselili smo se ga tudi mi slovenski topničarji. A ne dolgo, kajti usoda je žal nanekla drugače. Koncem mesca maja smo slišali, da se polentar pripravlja na vojno in nam preti z mečem. Tako tudi mi nismo rok križem držali ter smo se začeli pripravljati na polentarsko veselico. Prišel je dan 23. maja. Solnce je žalostno zahajalo in spuščalo zadnje svoje žarke, kakor da bi naprej žalo, da nam je Lah napovedal vojno. Z mirnim srcem smo poslušali laške grožnje in brez strahu smo jih prenesli.

Po noči dne 23. maja, v najlepšem spanju nas prebudijo klici „alarm!“. Bili smo takoj vsi po koncu. Bilo je v jutro dne 24. maja. Prikazovali so se prvi žarki krasnega pomladanskega solca.

Bil je dan, katerega smo vsako leto z največjim veseljem in pobožnostjo praznovali. Ali šele letos na Binkoštni ponedeljek nam že v prvem jutranjem mraku prileti dobro znani poletni ptič, škrlanec, na majhno okence naše hiše, katere je bila globoko v zemlji, in nam naznani novico, da je polentar na hribu in da se pripravlja na ogenj. Pogledali smo bolj natančno in res zagledamo na prvem visokem hribu sovražno artilerijo. Mi smo se res bili zmiraj bolj ukladni kakor polentar. Radi tega smo mu že prej kot on nam poslali kot častitko za Binkoštni ponedeljek granato. Natančno smo videli, kako so se Lah začudili našemu pozdravu. Bili so kar vsi zbegani in so bežali vsak na svojo stran. Mi smo dali še takoj par strelcev. In v par minutah je bilo laško binkoštno veselje po vodi. Sovražnikova baterija je bila do tal uničena. Dne 25. maja pa si je sovražnik zgradil močnejšo utrdbo, katere je pa moral naslednjega dne vsled našega hudega ognja zopet zapustiti. In tako je šlo dan za dnevom. Imeli smo se prav dobro. Ali žal, ko smo se privadili našim podzemeljskim hišam, smo dobili povelje, da moramo zapustiti tisti prostor, da nas nadomesti neka ogrska baterija. Ponoči pa dobimo povelje na odhod. Že tretji dan smo bili na potovanju, ko zagledamo lepo primorsko mesto Gorica. Začuden smo gledali, ko smo videli tudi prelepe primorske gore: Sv. Goro in ponosni Nanos. Pogled na slovensko zemljo nam je dal več poguma in korajžnost smo korakali naprej proti Doberdolski planoti, kjer si je „Avanti“ najbolj prizadeval. Tam smo ostali od 10. junija do 26. julija, kjer smo se hrabro maščevali za naše brate in prijatelje, kateri so žrtvovali svoje življenje za domovino. Preživeli in videli smo veliko, kar ni vse za popisati.

Na Doberdolski gorski planoti mi je bil s prvega zelo dolg čas, ker nisem imel prav nobenega tovariša ali domačina. Največ je pri naši bateriji Čehov,

Furlanov in Ogrov; Slovencev nas je prav malo, posebno Stajerci so samo trije. Najboljši moj prijatelj je Ambrož, doma iz Ptuj. Dal sem mu priimek „Smešničar“, ker uganja strašno rad burke. Vsi smo ga veseli, ker nam preganja dolgčas. Dne 26. julija smo zapustili Doberdolsko planoto. Na naše mesto so prišli Čehi in mi smo se napotili na počitek proti Postojni, kjer smo ostali do avgusta. Nato smo bžji prideleni nemškimi tovarišem daleč na južno Tirolsko, kjer Lah tudi joka radi svojega greha. — Na svidenje!

Slovenski junaki s štirimi križi.

Slovenski može-topničarji nam pišejo dne 22. septembra s koroške meje:

Tudi tebi, cenj. „Slov. Gospodar“, moramo poročati mi slovenski spodnještajerski može-topničarji, da tudi mine zastajamo za malajšimi, čeravno že nosimo vsak po štiri križe na hrbtu. Vsi smo se vedno mladeniško svaži. Naše trde pesti že polentariji dobro poznajo in vsakokrat zbeže, kadar nas zagledajo. Tako nam je sedaj priložnost, da dobro kropimo in preganjamo te polentarske barabe. Lah si zagajajo proti nam med skalovjem kakor divje zveri. Te dni se je z vsemi kalibri svojih topov z vso silo napenjal in padale so njegove krogle kakor toča. Gro-melo je, kakor bi se svet podiral, a mi se tega nismo ustrašili. Razbili smo kmalu njegovo gadjo zalego in ne dolgo potem so morali umolkneti in kar jih je še ostalo živih, pobrati šila in kopita. Polentariju se sline oedijo po lepi koroški deželi, a mi mu ne odstopimo ne za ped zemlje, dokler bo bilo naše srce in se pretakala naša slovenska kri po naših žilah. Mi slovenski „pulver-judje“ mu z našimi topovi dobro posmodimo v njegov izdajalski obraz.

Počutimo se dobro; navadili smo se vsega in ne manjka nam tudi burk in šal, za katere vedno s krbi naš predmojster J. Mlinar, doma iz St. Jurja ob juž. žel. Mlinar je jako šaljiv in je že marsikatero Italijanko za vdovico napravil. Vsi ga ljubimo in spoštujemo. Včasih nam tudi spomini uidejo po dragih domačih, a potolažimo se s tem, da tem brusilec napravimo kmalu konec. Potem bo naša vrnitev tem vselejša in svidenje tem sijajnejše. Zato: naše ljubljene žene in otročiči, bodite potolaženi in zagotovljeni, da se zdravi snidemo v svoji domovini.

Sprejmite od nas slovenskih topničarjev vsele pozdrave tudi vsi čitatelji „Sl. Gospodarja“! Marko Patrinč iz Brežic, Jak. Mlinar, topn. predmojster, doma iz Kladja, St. Jurij ob južni železnici, Anton Kolarič iz Ptuj, Ignac Franc iz Ptuj, Franc Ivanuš iz Ptuj, Franc Bagar iz St. Jurja ob Ščavnici, Andrej Sepetave iz Maribora, Friderik Vrčar iz St. in Franc Breznik od Sv. Ane na Kremlbergu.

Cesar podaril materi 200 K.

Rudolf Zeletinger, doma iz Partinje pri Sy. Jurju v Slov. goricih piše svoji ženi:

Minulo je 22 tednov, odkar sem se poslovil iz Maribora in od svojih ljubih domačih. Res, grozni so bili dnevi, katere sem doživel v Galiciji, a hvala Bogu, srečno sva z bratom Tončom odšla ruskim granatam in šrapnelom in sva še zmiraj zdrava, bolj kot kdaj poprej. Prišla sva tudi z najstarejšim bratom v Galicijo skupaj. Hvala Bogu, sedaj smo spravili Rusa na beraško palico in smo mu dali slovo. Odsli smo na južno bojišče. Ljubi moji, naznanim vam, da je najstarejši brat grozno obolel. Molite zanj. Odpočili se bomo nekaj dni tukaj v mestu T., kjer brat Franče leži bolan; greva vsak dan k njemu ga obiskat in tolažiti. Darujte sv. maše za nas, da bi prišlo srečno staro, da nam ne bodo oboleti od žalosti. Naj molijo za presvitlega cesarja, ker tudi on ni pozabil na njih. Lepo je darilo (200 K), katero so dobili od njega, tudi mi vsi smo ponosni na to.

Vožnja iz Galicije je bila prav živahna; pelje je bilo tako veselo, da se moram čuditi, kako korajžni so Slovenci. Ko smo se pripeljali mimo Slovenskih goric in potem na Pragersko, se mi je zdelo, da sem bil že doma. Odpeljali smo se na Italijansko. Prosim Vas, Jurjevčani, molite za nas, ker ta mesec bo grozen. Ne bojmo se Italijanov in ko se spomnimo polentarijev, si mislimo: Oh, gorje Lahom. Sedaj se bomo mi z njim poskusili. Molite, ljubi otročiči, in Ti, ljuba žena, s starši, da bi še ta mesec tukaj srečno preživel, potem se imam upanje, da se vidimo.

Cebelar na bojišču.

Naš vneti sotrudnik, četovodja Josip Holo, doma v Sv. Jurju ob Ščavnici, piše g. potovalnemu učitelju Jurančiču:

Sprejel sem Vašo doposlano dopisnico, pozdrave in poročila. Iz srca se vam zahvaljujem. Želim obilo sreče v ljubi domačiji. Da bi nam pač že enkrat zasijalo solnce te sreče, da bi se kot stari prijatelji in znanci skupaj snidli ter si podali svoje desnice. Po tukajšnjih grebenih gora leži neomakljiv sneg ter skoraj zmiraj dežuje. Tukaj je tudi že precej mrzlo, posebno so zelo hladne noči. Čutimo, da bomo imeli tukaj med silno goratimi kraji skorajšnjo zimo, katere bo za marsikatero usodepolna, kakor je bila pretečena v Karpatih. A dolžnost nas veže braniti našo domovino, čez vse ljubo in drago Avstrijo! Hvala za trud, da nadzorujete moje čebelice, prosim Vas tudi, da to storite v bodoče. Pozdravljam Vas ter vse prijatelje in znance milih, krasnih Slovenskih gorici. Končno mi bodite pozdravljeni vsi ljubitelji in čitatelji nam priljubljenega „Slov. Gospodarja“!